Nr. 9. *Braşov*, 1 (13) August 1887. **Anul II.**

ŞCÓLA ŞI FAMILIA

FÓIĂ PENTRU PĂRINŢI ŞI ÎNVĂŢĂTORI.

ESE DE DOUĔ ORĬ PE LUNĂ.

Redactorĭ: ***Ioan Popea*** *şi* ***Andreiŭ Bârseanu.***

Abonamentul: Pentru **Austro-Ungaria** pe an 3 fl.; pe $^1/_2$ an 1 fl. 60 cr.; pe $^1/_4$ an 1 fl. — Pentru **România** pe an 10 leĭ; pe $^1/_2$ an 5 leĭ.

Abonamentele sĕ fac la administratorul foiĭ **Ión Dariu**, în Braşov. — Manuscriptele sĕ trimit unuia dintre redactorĭ tot în Braşov.

Cuprinsul: Istoricul învĕţămêntuluĭ intuitiv. — Ce însemnézĕ a muncí: — Din »Cartea de cetire« pentru gimnasiĭ, şcóle reale etc. — Sentinţe despre activitate şi întrebuinţarea timpuluĭ. — Bibliografie. — Diverse.

Istoricul învĕţămêntuluĭ intuitiv.

(Bucurescĭ 12 (24) Iulie 1887. *Ioan Russu).*

I.

Astădĭ, când nu este o singură revistă pedagogică, care să nu consacre colóne întregĭ discuţiunĭĭ învĕţămêntuluĭ intnitiv, când după cum ţicea într'un articol al acesteĭ reviste d-l Slavicĭ, somităţile pedagogice ale timpuluĭ nostru sûnt de acord, că învĕţămêntul în tesă generală trebue să fie maĭ mult orĭ maĭ puţin intuitiv, când nu sĕ maĭ póte discuta acest principiŭ pedagogic, fără ca să fie socotit drept un ignorant acela, care sĕ incumetă a'l pune în discuţiune, — cred că nu va fí inutil, a ne ocupa fie chiar numaĭ într'un mod fugitiv cu istoricul acestuĭ învĕţămênt.

Să cercetăm dar acele epoce, când pentru prima óră învĕţaţiĭ recunosc folosul, ce ni'l dă învĕţămêntul intuitiv, când pentru prima óră sĕ accentuézĕ, că pentru a ajunge la un resultat dorit în învĕţămênt, acesta trebue să fie maĭ mult orĭ maĭ puţin intuitiv.

Precum tóte învĕţăturile şi teoriile filosofice orĭ pedagogice şi-aŭ luat nascerea în trecut, în anticitate, aşa şi începutul învĕţămêntuluĭ intuitiv trebue căutat în vremurile vechĭ. Ca să nu fiŭ însă rĕŭ înţeles, socot folositor a face următórele observărĭ:

Când vorbim despre învĕţămêntul intuitiv din vremurile cele vechĭ, abunióra precând trăia Socrate orĭ Aristotele, nu înţelegem sub acest învĕţămênt, ceea ce înţelegem astă-dĭ sub aceste vorbe. Astă-dĭ învĕţămêntul intuitiv sĕ face în clasele primare, va să ḑică cu cele maĭ slăbuţe odrasle de om, şi într'un mod conscient, după un anume scop bine determinat, — până ce în trecut scim bine, nu putea fĭ vorbă de învĕţămênt intuitiv în felul ăsta, precum nu era vorbă nicĭ de şcólă în înţelesul cuvêntuluĭ de astă-dĭ. Căcĭ scim, cum d. e. la Elenĭ până la Solon, nu a fost legiuitor, care să cuprindă în lege, că este dator fiecare părinte a-şĭ trimite copilul la şcólă, scim cum la Romanĭ „ludimagistri“ eraŭ niştе scăpătaţĭ din alte funcţiĭ, orĭ maĭ târḑiŭ cum instrucţiunea primară sĕ făcea la nobiliĭ noştri strămoşĭ de cătrĕ elevĭĭ sciutorĭ de carte şi aduşĭ ca sclavĭ la casă. In astfel de împrejurărĭ, şi chiar mult timp, după ce şcóla în ambele state devine obiectul de preocupare a învĕţaţilor — de sine sĕ'nţelege, că nu putea fĭ vorba de învĕţămênt sistematic, şi aşa nicĭ de învĕţămênt intuitiv.

Dacă vorbim dar de învĕţămênt intuitiv pre aceste vremurĭ, vom înţelege sub acesta maĭ mult acele teorĭĭ ale filosofilor de pe atuncĭ, carĭ aŭ servit maĭ târḑiŭ de basă — orĭ maĭ bine — din care s'a născut învĕţămêntul intuitiv de astă-dĭ.

Vom face dar maĭ mult istoricul acelor părţĭ din filosofia vechilor învĕţaţĭ, care sĕ referă la observaţie, la modul cum putem face maĭ bine intuiţia lucrurilor, cu alte cuvinte:

Cum ne câştigăm maĭ sigur şi maĭ lesne ideĭ clare şi concise?

Primul pas spre acest învĕţămênt s'a făcut pe vremea luĭ *Thales*, (pe la 630 d. Ch.) prin aceea, că învĕţaţiĭ acestor timpurĭ încep a cerceta, încep a face observărĭ asupra lucrurilor şi după aceea a le esplica, a trage con-

clusiunea, adevĕrul. Priviaŭ dar, întru cât eraŭ de privit — lucrurile, şi câştigându-şĭ astfel noţiunĭ, ideĭ, stabilesc adevĕrul. Care va să ḑică procedaŭ, precum procedem noĭ astă-ḑĭ în şcólă faţă de copíĭ: le arĕtăm lucrurile, lăsăm să facă observărĭ asupra lor şi apoĭ definim. Un fel de intuiţie dar.

Ce-ĭ drept, la mare resultat nu aŭ ajuns, căcĭ definiţiunea lucrurilor, adevĕrurilor stabilite de dênşiĭ eraŭ maĭ mult confuse; este însă maĭ presus de orĭ şi ce îndoială, că începutul spre intuiţie într'un mod conscient eĭ l'aŭ înaugurat prin faptul, că orĭ ce causă saŭ însuşire a lucrurilor o căutaŭ să-o esplice din însăşĭ firea lucrurilor, ér' nu a ḑice, că fenomenele, ce sĕ observ în natură, însuşirea cutăruĭ lucru, asĕmĕnările şi deosibirile luĭ — sûnt resultatul uneĭ tainice puterĭ, cum se ḑicea până aci.

Discipolul cel maĭ însemnat al şcóleĭ întemeiate de Thales a fost *Anaximene*, care a trăit pe la 548 n. d. Ch., învĕţat, care din punctul de vedere al cercetărĭĭ nóstre este însemnat, că el nimic nu afirma, fără a lua de basa afirmărĭĭ sale cercetarea, intuiţia.

Diogene, (n. în Apollonia cam pe la 466 d. Ch.) sĕ ridică dintre ceĭ de până acuma prin aceea, că el nu face numaĭ niştе observărĭ maĭ de multe orĭ unilaterale, ca ceilalţĭ, ci face comparaţíĭ, descopere lucrurĭ analóge şi diferenţe între lucrurĭ.

In şcóla aşa numită a *matematicilor*, în fruntea căreĭa stătea *Anaximande* şi *Pitagora* (n. 608) învĕţăturile concrete, a căror basă era intuiţia, — nu sûnt luate în consideraţie de loc. Intrégă acéstă şcólă sĕ ocupă cu lucrurĭ de tot abstracte, cultivă esclusiv matematicile, care după a lor părere sûnt basa tuturor celorlalte învĕţăturĭ.

Discipoliĭ luĭ *Xenofane*, care a fondat şcóla din *Elea*, nu fac niciĭ eĭ niciĭ o cercetare în interesul învĕţăturilor concrete, ci sĕ bălăbănesc cu întrebărĭ asupra lucrurilor abstracte. In loc de a cerceta şi a stabilí adevĕrul asupra lucrurilor ce-ĭ în-

cunjóră, sĕ mulţumesc cu a declara, că *principiul* tuturor lucrurilor este D-ḑeirea. Ér' acésta li s'a părut atât de neînţelésă, în cât nu s'aŭ încercat să esplice nicĭ lucrurile create de dênsa.

Vedem dar, că dintre treĭ şcolĭ, fiecare în frunte câte cu un învĕţat eminent, afară de începutul luĭ Thales şi juvenila continuare a luĭ Anaximene, discipolĭi celor lalte douĕ nicĭ unul nu aŭ lucrat pentru desvoltarea învĕţăturilor practice orĭ concrete, care aŭ de basă intuiţia.

Vine însă *Heraclit* (n. la 503 d. Ch.), care apoĭ sĕ póte lua în privinţa învĕţăturilor sale drept continuator al luĭ Thales. Prin recunóscerea că *fără de intuiţie nu putem avé cunoscinţe*, că *ideile nóstre sûnt cu atât maĭ clare, cu cât a fost maĭ bine făcută intuiţia lucrurilor*. Heraclit a dat o nouă, o maĭ vie colóre întregeĭ acesteĭ cestiunĭ. El demonstră, că fără intuiţie nu sĕ póte stabilí nicĭ un adevĕr, ḑice, că organele nóstre de intuiţie trebuesc cultivate, perfecţionate, căcĭ numaĭ aşa vom puté stabilí adevĕrul. Organele necultivate ne duc în rătăcire, nu ne înfăţişézĕ lucrurile aşa, după cum sûnt, de aceea cine voesce puterea de a cerceta asupra lucrurilor şi a stabili principiĭ, acela maĭ nainte de tóte să-şĭ oţeléscă organele de intuiţiune, de observaţiune.

Empedocle, care s'a născ. la 440 d. Ch. şi a sărit în craterul Etneĭ, — sĕ depărtéză de învĕţăturile luĭ Heraclit prin faptul, că dă o maĭ puţină importanţă intuiţiuneĭ ḑicênd: *noĭ numaĭ într'atâta putem cunósce lumea, întru cât elementele eĭ sûnt în noĭ*, care va să ḑică nu admite că noţiunĭ, ideĭ sĕ pot câştiga prin intuiţiune, ci că numaĭ ce-ĭ născut în noĭ, numaĭ aceea ne şi rĕmâne.

Atomiştiĭ, a căror căpetenie' era *Leukippus* şi *Democrit* (460), — ḑic că pentru ca omul să-şĭ pótă câştiga noţiunĭ orĭ ideĭ despre lucrurile din lume, trebue să facă *observaţie*. Acéstă observaţie însă nu ne póte ea singură da ideĭ clare, fiind-că organele de observaţie a le omuluĭ nu

sûnt perfecte; a clasifica ideile este dar chemată *rațiunea;* acésta după a lor părere trebue pusă mai presus de observație, căci omul mai nainte de tóte raționézá, ér' nu din observație își face raționamentul.

Anaxagora deși ḑice, că orĭ-ce intuiție ne înșală, totuși recunósce, că cunoscințele nóstre le câștigăm cu ajutorul organelor nóstre de intuiție, dar adaugă, — intuiția ne înfățișézá lucrurile, cum ni sĕ ivesc în cale, mintea, rațiunea este menită a le regula, a judeca asupra întipăririlor, ce le am primit făcênd cercetare asupra lucrurilor.

Sofistul *Protagora* ḑice, că idea nu este alt-ceva de cât intuiție, și întru cât putem face intuițiunea lucrurilor — acestea sûnt, ér' dacă nu le putem face intuiția, nicĭ nu póte fĭ vorba, că ele există pentru noĭ.

Cu păsirea luĭ *Socrate* pe scena lumiĭ, începe o nouă epocă în filosofie și tot deodată și în învĕțămêntul intuitv, de óre-ce cel mai mare merit al luĭ este, că a smuls filosofia din mâna teoricienilor, și a început să sĕ ocupe și de partea practică a lucrurilor, a desvoltat la un grad mai înalt modul de observație, credênd tare, că tóte noțiunile, ideile sĕ câștigă prin intuiție, și nisuind a face intuiție și atunci, când era vorba de lucruri curat morale.

Cele mai clare cunoșcințe a le nóstre sûnt acele, ce le câștigăm prin intuiție, ḑicea, și pornind din acéstă maximă, se feresce de a face definițiunea lucrurilor mai nainte de a le fĭ făcut intuiția, mai nainte de a sĕ fĭ convins prin observațiile sale despre firea lucrurilor.

Pentru a descoperĭ adevĕrul, ḑicea Socrate, — două lucrurĭ ne trebuesc: a curățĭ mintea de noțiunĭ orĭ teorĭĭ greșite și al doilea a pune în locul lor ideĭ clare, teorĭĭ juste. Lucrul acesta'l putem face pipăind lucrurile, luându-le în mână pentru a le despica in părțile lor, din care sûnt compuse, căutând însușirea fiecăreĭ părțĭ și a părțiĭ către întreg, cu un cuvênt făcênd intuiția lucrurilor.

El ḑicea, că limba omuluĭ este prea bogată în expre-

siuni, în vorbe, dar că este puțină legătură logică, rațiune în vorbele acele multe. Pentru-ce? Pentru-că ómenii nu se căsnesc a pătrunde în firea lucrurilor, a scóte ei singuri prin cercetare, intuiție — adevěrurile, ci se mărginesc a se folosí cu *vorbe* în loc de *înțeles*, cu *forma* în loc de *fond*.

Deprinḑêndu-ne însă de timpuriŭ cu intuiția, cu observarea calmă și měsurată, cu descoperirea adevěruluĭ prin cercetarea, ce o facem noĭ înșine, defectele de sus vor dispăré. Recunósce că acéstă intuiție nu se póte face într'un mod perfect; de órece simțurile nóstre nu sûnt perfecte, nu vor fí dar' nicĭ adevěrurile culese printr'ênsele — cu totul perfecte, omul să se siléscă însă spre perfecție!

El însuși věḑêndu imperfecția organelor de observare își perde tótă încrederea și speranța, că omul póte descoperí adevěrurile asupra lucrurilor din lume, și din acéstă causă, nevoind a perde timpul zadarnic, nicĭ nu'și îndreptéză cugetarea sa spre lucrurile din lume, ci ia drept object de cercetare sufletul omenesc ḑicênd: că *omul maĭ 'nainte de tóte să se cunóscă el însuși pe sine.*

Cine ar tăgăduí însă, că tocmaĭ prin acésta el a dat un impuls puternic învěțămêntuluĭ intuitiv.

Până ací învěțațiĭ aŭ dat prea puțină atențiune studiuluĭ sufletuluĭ omenesc. Își petreceaŭ viața lor întrégă cu deslegarea problemelor, ce se refer la lucrurile din lume. Nu s'aŭ întrebat, care este importanța, însușirea și facultățile sufletuluĭ omenesc, și cum și pentru ce trebue sufletul cultivat?..

Socrate o face asta pentru prima óră, și numaĭ după ce făcênd astfel, ajunge la conclusiunile de maĭ sus, referitóre la intuiție. Ér' drept urmare a acestor conclusiunĭ orĭ maĭ bine: principiĭ, învěțămêntul intuitiv capětă o formă maĭ sciințifică, o basă maĭ solidă.

Platone, discipolul luĭ Socrate, desvoltă maĭ departe teoríile dascăluluĭ sěŭ. Recunósce și el importanța intuițiuneĭ și tocmaĭ de aceea, când e vorba de ideĭ orĭ teoríĭ,

pe acestea unde numaĭ sĕ putea, le scotea orĭ stabilia după o lungă observare.

In logica luĭ *Aristotel* întâlnim pasage, din care putem deduce, că intuiția și înaintea luĭ a fost un lucru de căpetenie. Ḑice, ca și Socrate, că noțiunile sĕ pot câștiga prin intuiție. O sumă óre-care de noțiunĭ daŭ nascere ideiĭ. Ca să fim dar' bogați în ideĭ, trebue să avem noțiunĭ multe, ér' noțiunile nu sûnt născute în noĭ, ci le putem câștrga numaĭ după ce am făcut intuitia lucrurilor.

Omul cugetă. Cugetarea nóstră are deosebite categoríĭ . . . Cugetăm asupra cantității, calității, relațiunĭĭ, timpuluĭ, loculuĭ etc. Cugetând astfel asupra acestor lucrurĭ, aducem judecata, formăm teoria orĭ principul, cu un cuvênt ne înbogățim sufletul . . . Nicĭ despre cantitate însă, nicĭ despre calitate orĭ relațiune nu am avé însă nicĭ o noțiune, dacă nu ar exista intuiția . . .

Ḑice dar', că fără de intuiție nicĭ o cugetare nu e posibilă, și în privința sistemuluĭ sĕŭ de observație, moduluĭ sĕŭ de a raționa și a lua drept basă a raționamentelor sale observația — a mers atât de departe, în cât până în secolul al 17-lea aprópe nicĭ o îndreptare nu s'a făcut în sistemul luĭ, ci a rĕmas ca cel maĭ bun, adoptat aprópe de toți învețațiĭ.

Teofrat, discipolul luĭ Aristotel, prin faptul că sĕ ocupă maĭ ales cu cultivarea sciințelor naturale, cu desvoltarea botaniceĭ maĭ ales, unde nu poțĭ înainta fără a te folosí de intuiție, a adus învĕțămêntul intuitiv la un grad de desvoltare, la care nu ajunsese până acum. A stabilit principiile, de care trebue să fim conduși, făcênd intuițiunea, și el singur mulțĭ anĭ de arêndul și înaintea a numeroșĭ elevĭ a pus în practică teoríile despre învĕțămêntul intuitiv. —

Despre *Epicur*, întemeietorul școleĭ epicuriene, (nas. 342 d. Ch.) din vorbele, unde ḑice, că *intuiția este singurul isvor al cunoscințiĭ nóstre*, putem spune că întru cât-va

a recunoscut și el intuiția ca element pentru instruirea minții.

Zeno, intemeietorul stoicismului, în privința modului, cum omul își póte aduna cunoscințe — apróbă întru tóte părerile lui Aristotel.

Scepticii sĕ întrébă: Óre însușirile, ce le observăm cu ajutorul organelor nóstre de intuiție, depind ele de la simțurile nóstre, orĭ sûnt în adevĕr oglinda lucrurilor ce am privit? . . . Efectele ce sĕ produc în fie-care om într'un mod deosebit de altul, pre lângă tóte că vin din intuiția aceluiaș lucru, — ne arată că 'nadevĕr însușirile, lucrurile nu le vedem după cum sûnt în realitate, ci după cum ni le arată organele nóstre . . . Avem noțiunĭ, acele nu corĕspund însă adevĕrului, de óre-ce despre adevĕr absolut nu póte fĭ vorba, când nu este unitate între organe, când fiecare într'alt fel ne arată acelaș lucru.

Din acésta causă este dar înțelepțesce făcut, dacă ne lăsăm de tótă cercetarea, căcĭ nicĭ așa nu vom puté pătrunde în firea lucrurilor, nicĭ a le esplica pre acestea, nicĭ a constata adevĕrul orĭ a tăgăduí neadevĕrul . . .

Ăst soiŭ de învĕțațĭ de sine sĕ 'nțelege nicĭ nu puteaŭ să recunóscă puterea intuițiuneĭ nicĭ a sĕ folosí de ea.

Enesideme de și ținea de șóla scepticilor, sĕ deosibesce de cătrĕ ceilalțĭ prin sistemul logiceĭ sale, prin părerile luĭ asupra moduluĭ de a aduna cunoscințe. Din acest sistem basat pe ḑece tropuse, ne putem convinge, că el nu numaĭ a trebuit să recunóscă utilitatea intuițiuneĭ, dar' a cunoscut până și cele maĭ micĭ detailurĭ ale moduluĭ cum trebue să sĕ facă intuițiunea.

Căcĭ de unde ar fĭ putut vorbí altfel despre *relațiunele între lucrurĭ orĭ însușirĭ, despre felurimea organelor*, causa diferitelor moduri de a pricepe ceva, despre împrejurarea în care ni sĕ presintă lucrurile și alte, care sĕ cuprind în cele 10 tropuse a le luĭ.

Plotinus ḑice, că lucrurile din lume ni le aduce la

cunoscință observațiunea, — deci a trebuit să se foloséscă și el și învețăceii sĕi de acéstă învĕțătură.

De aci încolo, (200 d. Chr.) cu lățirea repede a creștinismului, din sînul căruia ies învĕțații ceĭ mai remarcabilĭ, filosofia sĕ schimbă cu totul. Din sciință cercetătóre și care sĕ ocupa cu întrebările, cum omul își póte câștiga ideĭ, cum sûnt aceste, care este adevĕrul și cum și prin ce îl putem recunósce mai lesne și mai sigur, filosofia devine un fel de mască numaĭ, sub care sĕ aplanaŭ diferite cestiunĭ religióse, în loc de sciință, care avea de obiect desvoltarea rațiuneĭ, devine o sciință dogmatică, care nu mai întrébă după cause, nicĭ că sĕ póte orĭ nu lucrul cutare și care este sensul luĭ, ci poruncesce să credĭ, dice *crede și nu cerceta?*...

Așa și fac secole de-arêndul, până ce sĕ potolesce discuțiunea asupra dogmelor religióse. Despre partea cea mai importantă, cultivarea minții, rar sĕ discută. Preocupați în primul loc de fericirea omuluĭ, își îndreptéză tótă atențiunea spre a cultiva inima, care singură ne póte fericí, după cum ḑiceaŭ.

De aci încolo și până în epoca modernă, începută cu Bacon și ceilalți, abia icĭ colo găsim câte un învĕțat, care sĕ mai întrebe și despre noțiunĭ și ideĭ, despre modul cum ni le putem câștiga și care este folosul lor...

Dintre acești puținiĭ învĕțați amintim pe *Tertulian* (220 d. Chr.), care nu numaĭ recunósce importanța și folosul intuițiuneĭ, dar' combate pe aceia carĭ susțin, că organele sûnt imperfecte și așa nicĭ ideile nóstre nu pot fĭ clare.

Din contră: organele ne pun în curent cu relațiunile lucrurilor, ajută să ne câștigăm noțiunĭ, ideĭ, ele trebue dar' să fie perfecte.

Scoțiu Erigena, întemeiătorul școlasticismuluĭ, deși mare într'unele, sĕ perde în religiune atât de mult, încât ḑice că omul dela nascere are într'ênsul totul: ideĭ, judecată, memorie etc. și că dacă nu le vedem pe astea în toțĭ și în totdéuna, causa e că le-am perdut prin pĕcat.

Am adus acest esemplu pentru a arĕta, cum învĕţaţiĭ, după lăţirea creştinismuluĭ, aŭ căḑut într'o extremitate de merg până a susţine că lucrurile generale, *universalia* cum le numeaŭ, sûnt în om maĭ 'nainte de a fĭ altele maĭ simple, că idea este realitatea şi lucrurile aparente...

Mĕ şi opresc aci. Ar fĭ zadarnic, să cauţĭ cine şi când după lăţirea creştinismuluĭ şi maĭ ales a şcolasticismuluĭ — s'a ocupat cu învĕţămêntul intuitiv, căcĭ nicĭ filosofia propriŭ ḑisă, ne cum mijlócele cu care ne servim într'ênsa, nu aŭ fost cultivate de către învĕţaţĭ.

Ş'apoĭ din acéstă scurtă şi repede privire de ochĭ, ce am făcut asupra vechilor învĕţaţĭ, putem constata:

1. Învĕţămêntul intuitiv şĭ-a luat nascerea în anticitate;

2. Deşi acest învĕţămênt atuncĭ a fost numaĭ un început slab, Eleniĭ, respective filosofia lor are marele merit de a îmbrăţişa ca mijloc de cercetare, de a câştiga noţiunĭ şi ideĭ — intuiţiunea;

3. Acéstă intuiţie în mâna celor ce i-aŭ recunoscut importanţa, este un puternic mijloc pentru a desvolta şi îmbogăţĭ mintea;

4. Alţiĭ sĕ opintesc cu alte lucrurĭ, neînţelese înaintea lor; despre intuiţie, care ar fĭ trebuit să-ĭ preocupe în primul loc, habar n'aŭ;

5. După lăţirea creştinismuluĭ învĕţaţiĭ întorc înţelesul cuvêntuluĭ filosofie şi nesocotesc şi pe acela al intuiţiuneĭ;

6. Nu putem înţelege sub *învĕţămêntul intuitiv* din trecut ceea ce înţelegem astăḑĭ, când ḑicem *învĕţămênt intuitiv*;

7. Vom recunósce însă, că acesta a fost embrionul, din care s'a născut înv. intuitiv propagat de Bacon, Locke, apoĭ de Pestalozzi, şi de aci încolo de toţĭ pedagogiĭ.

Dar, despre asta de altă dată.

Ce însemnézã a muncí.

(Un esemplu practic din »Economia națională« după *Maurice Block.*)

La boerul Costache, care avea o moșie fórte mare, venì odată un vagabund și'ĭ cerù ceva-șĭ de pomană. — „Cum sĕ póte?“ începù boerul; „nu'țĭ este rușine a cerșí?“ —

„Nu găsesc de lucru boerule!“ dise cerșitorul.

— „Iți dau eŭ de lucru“ începù boerul Costache.

„Uite lemnele cele ce le vedĭ în ogradă, să le carĭ în curte într'un șopron. Capețĭ dela mine 40 de creițarĭ.“

După câte-va césurĭ cerșitorul gătà, ér' boerul pe când îl plătia, dise: „dacă mâne nu afli alt-ceva de lucru, potĭ venì la mine că'țĭ voĭ da eŭ de lucru.“ — Cerșitorul a doua dì venì ér' la boerul Costache. — Acesta puse pe cerșitor, să care înapoĭ lemnele din șopron, să le ducă érășĭ în grădină și pentru munca acésta ĭĭ plătí tot 40 de creițarĭ. Acest lucru s'a repetat de maĭ multe-orĭ după olaltă, până în cele din urmă cerșitorul, deși 'șĭ căpĕta regulat plata, totușĭ dela un timp nu maĭ cercetà pe boerul.

— Boerul Costache dise atuncĭ: „nu e lucru cinstit a lua banĭ fără a fí muncit, „de aceea cerșitoria ar trebuí oprită.“

Cerșitorul e adevĕrat că n'a maĭ venit, deórece nu putea suferí să'șĭ încordeze puterile, fără ca prin munca sa să aducă vre-un folos óre-care.

Acéstă istorie din curtea boeruluĭ s'a rĕspândit în tot satul, și nimenea nu era în sat să nu rîdă și să nu ĭa în batjocură pe boerul Costache, căcĭ ómenĭĭ din sat aveaŭ altă idee despre muncă. A muncí, ziceaŭ sătenĭĭ, nu însemnézã a'șĭ obosí cine-va mânile și piciórele, căcĭ atuncĭ și jocul este muncă, căcĭ și când jucăm, simțim destulă obosélă *A muncí însemnézã a'șĭ pune cine va corpul și judecata într'o acțiune astfel, ca să sĕ producă ceva folositor pentru omenime.*

Cum produc ómenĭĭ?

Unĭĭ produc lucrând pămêntul, alțiĭ scoțênd saŭ lucrând la fer, la lemn; unĭĭ torc, țes și fac obiecte industriale; altĭĭ lucrézã prin aceea că mijlocesc transportul obiectelor de iudustrie (marfa), prin aceea că îngrijesc pachetarea, sortarea și conservarea acestor obiecte industriale. Cum am putĕ avé noĭ caféua, piperul și alte multe lucrurĭ — ce ne sûnt de lipsă — dacă n'ar fí comercianțiĭ?

După acest discurs, pe care l'aŭ auḑit și copiiĭ, sĕ întrebară între eĭ: „Toți produc... dar ce producem noĭ?“

— „Ce produceți voĭ?“ începù învĕțătorul, care a auḑit a-

céstă întrebare. „Voĭ munciţĭ pentru a vĕ câştiga cunoscinţe, ca astfel să ajungeţĭ ómenĭ cu pricepere şi cu învĕţătură. prin aceea veţĭ fĭ în stare a lucra maĭ cu calcul şi a vĕ câştiga cele de lipsă şi prin acésta veţĭ fĭ folositorĭ şi pentru ceilalţĭ ómenĭ. Eŭ însumĭ nu lucrez? — Nu'mĭ bat capul spre a vĕ da vouĕ învĕţătură? — Tocmaĭ aşa lucrézĕ şi medicul, care ne vindecă de bóle, lucrézĕ şi judecătorul, etc. Dar' nu numaĭ atât, căcĭ lucrézĕ şi artistul (poetul, pictorul, sculptorul, musicantul şi actorul) — care ne procură nouĕ lucrurĭ de plăcere fără vre-un scop material, şi noĭ cumpĕrăm astfel de lucrurĭ, pentru că este ertat, ba chiar de lipsă ca omul să sĕ recreeze din când în când, pentru ca astfel să sĕ apuce cu maĭ mare rîvnă de muncă.“ *J.*

(Din „Cartea de cetire“ pentru gimnasiĭ, şcóle reale etc.

de Ioan Popea)

I.

Marea gheţósă.

Împrejurul poluluĭ nordic sûnt pustiurĭ nemărginite. Apa mărĭĭ e aicĭ îngheţată de frigul cel înfricoşat; dară Dumneḑeirea a sciut să înfrumseţeze şi aceste regiunĭ cu podóbe minunate. Apropiindu-te de acéstă lume îngheţată, cu peşterĭ, cu văĭ şi cu prăpăstiĭ de ghiaţă, veĭ vedé din depărtare o strălucire uimitóre produsă de raḑele luminelĭ, ce se rĕsîrêng dela sloiĭ de ghiaţă. Stoluri de pasĕrĭ albe fâlfăe în vĕzduh împrejurul corabieĭ. În scurt timp te veḑĭ încunjurat de tóte pĕrţile de sloĭ înfricoşaţĭ. Insule de ghiaţă plutesc pe suprafaţa mărĭĭ. Munţĭ de ghiaţă sĕ ridică în vĕzduh la înălţimĭ de 100, 150 şi 200 de urme. Cele maĭ micĭ dâlme de ghiaţă sûnt totuşĭ maĭ înalte decât cele maĭ marĭ corăbiĭ. Érna, care în aceste locurĭ ţine opt şi nouĕ lunĭ, clădesce munţĭ de ghiaţă, ce nu-ĭ pot topí slabele raḑe ale sóreluĭ de vară. Isbindu-sĕ sloiĭ cei marĭ plutitorĭ unĭĭ de alţiĭ, sĕ nasce un sgomot atât de asurḑitor, că ómenĭĭ, aprópe unĭĭ de alţiĭ, nu-şĭ pot înţelege de fel cuvintele. Adeseorĭ sĕ întêmplă că, după isbirea sloilor, se vede isbucnind foc între eĭ, ce sĕ nasce prin frecarea violentă şi prin aprinderea lemnelor cuprinse în ghiaţa plutitóre. Piscurile munţilor de ghiaţă sĕ frâng adeseorĭ, se prăvălesc şi cad cu sgomot teribil în mare, care sĕ pune într'o mişcare înfricoşată. Atuncĭ corăbiile dimprejur sĕ află în primejdia cea maĭ mare. Multe din ele aŭ perit adeseorĭ în astfel de primejdiĭ.

Aicĭ, unde ar crede cineva, că nu e decât linisce eternă, nu maĭ încétă durduiturile, pocniturile și trosniturile. Icĭ se ridică fără de veste munțĭ de ghiață; colo sĕ formézĕ văĭ, dincolo sĕ lărgesc sînurĭ de mare vĕdênd cu ochiĭ. Icĭ se vĕd frumóse colóne de ghiață strălucind ca smaragdul; colo boltiturĭ și podurĭ de ghiață de-asupra undelor mărețĭ; dincolo stâlpĭ înfricoșațĭ de ghiață înalțĭ ca turnurile unor catedrale. Regiunĭ întregĭ sûnt împodobite cu tóte colorile curcubeuluĭ.

Câmpiile de ghiață sûnt locuite de câinĭ și leĭ de mare, carĭ în gerul cel maĭ înfricoșat al erneĭ, zac lungițĭ și dorm pe ghiață. Aicĭ e patria și a ursuluĭ de ghiață; aicĭ îșĭ caută acéstă féră înspăimêntătóre vênatul, mergênd pe sloĭ dela un munte de ghiață până la celălalt. Pasĕrĭ de ghiață sbóră în cete pe de-asupra câmpiilor și munților de ghiață. Maĭ departe spre polĭ sĕ crede, că e tot cu desăvêrșire pustiŭ și lipsit de orĭ-ce viéță.

II.

Italia de Méḍă-ḍi.

Călĕtorul, în trecerea sa prin Italia, gustă o viéță nouă, necunoscută, și când ese de pe țĕrmurile acelui pământ poetic, atunci îĭ pare, că s'a visat sburând printr'o câmpie îmbogățită cu tóte podóbele raiuluĭ.
Alexandri.

Cerul Italieĭ de meḍă-ḍi e lunĭ întregĭ neîntrerupt limpede, liber de norĭ și așa de albastru, saŭ încă și maĭ albastru, ca la noĭ în ḍilele cele maĭ frumóse ale primăvereĭ. Aerul este atât de curat că satele de prin prejur, depărtate de ḍecĭ de chilometre, sĕ par fórte aprópe. Ḍiua sĕ vĕd stelele, și nóptea copaciĭ, tufișurile și alte lucruri întunecate fórte bine marcate. Chiar la lumina slabă a secereĭ înguste a luneĭ sĕ formézĕ în dosul corpurilor o umbră puternică, și stelele, ce sĕ ivesc în numĕr mult maĭ mare și strălucesc mult maĭ tare ca acasă la noĭ, daŭ destulă lumină pentru a puté cetí. Preste cer, preste pământ și preste mare e rĕspândită ḍiua întrégă o lumină strălucitóre. Cerul Italieĭ de méḍă-ḍi, sĕ póte ḍice cu multă dreptate, séměnă a fí cristal, éră al nostru sticlă ordinară.

Adese-orĭ, după apunerea discului de aur, tot universul înótă în o mare de lumină de colórea trandafiriuluĭ. Casele și grădinile, câmpiile, munțiĭ și marea, ba chiar și fețele ómenilor par a fí atunci un jăratic, și când sĕ întêmplă pe un astfel de timp de ploaĭe mĕrunt, sĕ pare atunci că picură purpură.

Într'o astfel de climă și sub un astfel de cer, negreșit nu póte

fĭ decât o bogată vegetaţiune în tot felul de producte. Şi în adevĕr în multe ţĕrĭ ale lumeĭ vechĭ şi nouĕ am călĕtorit, dară nicăirĭ n'am aflat o ţĕră atât de frumósă, în care natura sĕ fĭ vĕrsat cu o astfel de îmbelşugare bogatele sale darurĭ ca pe pământul Italieĭ de médă di şi cu deosebire în ţinutul oraşelor Aversa, Caserta, Nola şi Neapol, între Vesuviŭ, Gaur şi între înalţiĭ Apeninĭ, saŭ în aşa numita vale a „fericiteĭ Campanie.“ Fiece palmă de pământ aicĭ e plină de binecuvêntare cerească! De veĭ planta un pomişor, în scurt timp îl veĭ vedé crescênd şi desvoltându-se din el un pom înalt şi puternic; şi, de veĭ sădí la tulpina luĭ o viţă, o veĭ vedé în scurt timp crescênd şi îngroşându-i-se trunchiul ca al unuĭ pomişor şi ciucuriĭ de strugurĭ atêrnând printre frundele arboreluĭ. — Păduri de castanĭ înfloriţĭ, al căror parfumĭ aromatic sĕ amestecă cu mirosul viţeĭ şi atâtor florĭ şi tufişur înflorite; pădurĭ de maslinĭ pe la pólele munţilor şi délurilor, şi printre eĭ grupe de mirţĭ, de granaţĭ, de cipreşĭ şi de oleandri; grupe de smochinĭ, de lămâĭ şi chiar de palmĭ mestecaţĭ unĭĭ printre alţiĭ; ĕră printre pomĭ strălucesc spicele aurĭĭ ale feluritolor grâne. Ţĕranul adună aicĭ întreit pe acelaşĭ loc cu îmbelşugare: póme, strugurĭ şi grâŭ. Printre laurĭ şi alte tufişurĭ împletite până 'n vîrf cu ĭederă, cu viţă sĕlbatică şi cu trandafirĭ, şerpuesc cărărĭ la dél şi la vale, pe care póte umbla numaĭ catârul cel cu pas sigur şi circumspectul asin. Cu cât călĕtorul pĕtrunde maĭ în lăuntrul pădureĭ, cu atât maĭ măreţ şi maĭ încântător i sĕ înfăţişéză tabloul fireĭ: stejarĭ străvechĭ 'şĭ înalţă crescetul lor de-asupra ulmilor, laurilor şi cipreşilor, ce-ĭ încunjură; aerul rĕsună de cântecul priveghitorilor ascunse prin desişul copacilor şi tufişurilor, şi de-asupra tuturor acestor podóbe este tins un cer senin şi strălucitor şi un plăcut zefir adie rĕcorind pe călĕtor şi făcêndu-'l să guste maĭ cu plăcere frumseţile rĕspândite împrejurul seŭ.

Pe acest pământ binecuvêntat nicĭ érna nu este lipsită de viéţă. Ghĭaţă şi zăpada le sûnt locuitorilor din câmpiĭ lucrurĭ necunoscute. Cât am petrecut în Neapol în maĭ multe ernĭ, n'am vĕdut nicĭ măcar un fulg de zăpadă căděnd în acest oraş. Adevĕrat că din Noemvrie şi până în Martie sĕ vĕd vîrfurile munţilor albite de ninsóre, şi Vesuviul e une-orí preste maĭ multe sĕptĕmânĭ învĕlit în o mantie de zăpadă, dară devale prin câmpiĭ domnesce primăvară eternă, nu însĕ o primăvară cu pomĭ înfloriţĭ, ci o primăvară cu érbă şi cu frundă verde, cu legumĭ şi cu mulţĭ pomĭ în vecĭ înverdiţĭ.

Érna de aicĭ e ca Martie la noĭ; uneorĭ dile cu sóre ferbinte, alteorĭ dile urîte cu nor, séŭ dile ploióse şi furtunóse. Astfel nicĭ

nu are sĕ ne prindă mirare, că în Neapol și în alte locurĭ ale Italieĭ de méḑă-ḑi înfloresc viorelele și alte florĭ și érna. Copiiĭ de ţĕranĭ strîng coșurĭ pline cu buchete de florĭ și le vênd prin orașe.

Aicĭ e tot maĭ altfel ca prin ţĕrile nóstre: case, vile, sate, ruine, stâncĭ, munţĭ de pucĭósă, piscurĭ de vulcanĭ și rîurĭ de lavă împetrită. Și de vom adauge âncă trăsăturile clasice ale feţelor, precum și figura și costumul pitoresc al locuitorilor, veţĭ înţelege farmecul poetic, de care sûnt cuprinse vederile călĕtoruluĭ prin regiunile acesteĭ ţĕrĭ fericite.

Sentinţe despre activitate și întrebuinţarea timpuluĭ.

Lucrul e balsamul sângeluĭ; lucrul e isvorul virtuţiĭ.

* *Herder.*

Pentru omul, care a lucrat, somnul e dulce, de a mâncat mult séŭ puţin. *Solomon.*

*

Numaĭ atât aĭ trăit, cât aĭ lucrat. *Göthe.*

*

Viitorul este al omuluĭ muncitor. *Davila.*

*

Douĕ mânĭ aĭ și numaĭ o gură! Insémnă-ţi-o acésta bine! Douĕ sûnt pentru lucru, și una pentru mâncare. *Rückert.*

*

Amĕnarea este furul timpuluĭ. *Young.*

*

Urîtul a întrat în lume prin trândăvie. *La Bruyère.*

*

Omul muncitor crede, că n'a făcut nimic, dacă i-a maĭ rĕmas ceva de făcut. *Barrau.*

*

A petrece timpul în fapte nebunescĭ, în beţiĭ și în joc, este cea maĭ mare nebunie. *Barrau.*

*

Timpul e ca și banul; nu'l cheltuí pe lucrurĭ netrebnice.

* *Înţelepciunea vieţiĭ.*

Fă, ce poţĭ, și lasă altora ceeace nu poţĭ face.

* *Înţelepciunea vieţiĭ.*

Caută a săvîrși fiece lucru cât sĕ póte de bine, și înainte de a'l săvîrși, nu te apuca de altul. *Înţelepciunea vieţiĭ.*

*

Multe póte face omul, care are silinţă și stăruinţă.

* *Înţelepciunea vieţiĭ.*

Silința împreunată cu stăruință împarte tuturor ómenilor, fără osebire, darurile sale: omuluĭ sĕrac îĭ dă pâne, — și celuĭ bogat mulțumire. *Înțelepciunea vieții.*

*

Nu da 4 banĭ, unde sûnt de ajuns 2 séŭ 3, și unde e de ajuns un singur cuvênt, nu întrebuința douĕ. *Înțelepciunea vieții.*

*

Nu iubi somnul, ca să nu sărăcescĭ; ține-ți ochiĭ deschiși, și veĭ avé pâne cu prisosință. *Înțelepciunea vieții.*

*

Bogatul își câștigă mulțĭ prietinĭ; săracul însă e părăsit și de ceĭ maĭ bunĭ prietinĭ aĭ sĕĭ. *Înțelepciunea vieții.*

*

Nimic nu este atât de stricăcios, ca a petrece timpul fără de lucru. *Dr. Marshall Hall.*

*

Lenea este otrava trupuluĭ și a sufletuluĭ, doĭca stricăciuneĭ, mama fărădelegilor, unul dintre cele șépte pĕcate de mórte, perina diavoluluĭ. *Englezul Burton.*

*

De voescĭ să'ți mérgă bine, să-ți depărtezĭ urîtul și tristețea sufletuluĭ și să fiĭ sănătos sufletesce și trupesce, feresce-te a petrece timpul în trândăvie. *Burton.*

*

Inima omenéscă e ca o pétră de móră. De veĭ turna în ea grâŭ, îl va zdrobĭ și 'l va preface în fĕină; de nu veĭ pune însă nimic în ea, sĕ va róde și sĕ va sfărâma pe sine însă-și.

Un mitropolit din Mainz.

*

Nicĭ odată nu a fost vre-un om de ispravă, fără să fĭ avut răbdare și fără să'ĭ fĭ plăcut să muncéscă. *Smiles.*

*

Numaĭ muncitoriĭ aŭ putere; leneșiĭ sûnt slabĭ și fără de putere. *Smiles.*

*

Prin muncă domnesc regiĭ. *Ludovic XIV.*

*

Muncesc ca o vită și nu'mĭ rĕmâne nicĭ un momentl liber,

Cobden cătră un prietin al sĕŭ.

*

De treĭdecĭ de anĭ mĕ aflu la cârmă, și chiar și astădĭ la bĕtrânețe maĭ am âncă obiceiul a nu me cruța. Posiția mea îmĭ ordonă, să muncesc. Trupul și sufletul meŭ sĕ încovóe sub acéstă datorie. Ca să trăesc, nu e neapĕrat de trebuință, e însă neapărat, să muncesc, Muncind, m'am aflat tot deauna fórte bine.

Frideric cel Mare în o epistolă a sa cătră *Voltaire*

I. P.

Bibliografie.

Cărți școlare admise. Înaltul minister ung. de culte și instrucțiune publică, cu ordinațiunea sa Nr. 21,917, a admis în principiu cărțile de lectură compuse de d-l *Vasile Petri* și adecă:

1. „**Noŭ Abcdar Românesc**“, și 2. **Legendar saŭ carte de cetire pentru școlele poporale**, *partea I. pentru al 3-lea și al 4-lea an de școlă*“ indigitând modificările de întrodus în ele la proxima edițiune și cel mult în decursul următorilor doĭ anĭ de școlă (1887/8 și 1888/9), ér până atuncĭ cărțile sûnt admise chiar și în compunerea lor de astădĭ. Scirea acésta va interesa pe toțĭ aceĭ învețătorĭ și bărbațĭ de școlă, carĭ aŭ întrodus deja saŭ vor a întroduce în școlă aceste cărțĭ de lectură, pe carĭ însuși înaltul minister de culte și instrucțiune publică le-a numit „*metodice.*“

Diverse.

Reuniunea sibiană.

Adunarea generală a reuniuniĭ învețătorescĭ din districtul Sibiuluĭ s'a ținut în 24 și 25 Iuniŭ a. c. în cetatea Sibiŭ. După servițiul dumnedeec oficiat de presidentul reuniuniĭ, d-l protopresbiter *Simeon Popescu*, acesta în ornat sacerdotal din ușile împărătescĭ la ora 8 a. m. a deschis adunarea prin următorul discurs:

Domnilor și fraților!

Precum corpul omenesc e alcătuit din maĭ multe organe, și fie-care organ își are menirea și însemnătatea sa: tot asemenea și corpul societăților, al popórelor și națiunilor. Și precum întrégă bunăstarea și fericirea corpuluĭ omenesc atîrnă în mĕsură maĭ mare dela desvoltarea unor anumite organe, carĭ apoĭ să contribue ele la desvoltarea întreguluĭ: tot astfel este și în corpul societățiĭ, al națiuniĭ. Sûnt decĭ organe, a căror menire este să nobiliteze întreg corpul, pe tóte cele lalte împreună-organe, — de sine înțeles, fiind maĭ vêrtos ele insele nobilitate.

In corpul social, național, organul cu nobila și înalta misiune d'a nobilita societatea, d'a-ĭ ușura mersul spre fericire este învețătorul. Ér' el ca să'și pótă împliní chemarea cu maĭ mult succes, neîncetat trebue să sĕ nobiliteze însuși, desvoltându-și facultățile intelectuale și morale.

Invețătorul din acest ținut, conscient de frumósa sa misiune, de un timp în cóce el de sine și prin sine se străduesce a'și înmulți forțele, cu carĭ să'și pótă împliní chemarea.

Ostenicióșă și puțin rĕsplătită de societate este acéstă străduință, dar' multă mulțumire sufletéscă trebue să producă ea în

fie-care învĕțător, care póte să'și dică cu deplină consciință liniștită, că *sĕ jertfesce pentru luminarea și fericirea némuluĭ sĕŭ.*

Incheerea uneĭ seriĭ anumite de ostenele, esamenele anuale, ne-am propus să o facem ca corporațiune, în adunarea generală, în care instruindu-ne cu toțiĭ, uniĭ dela alțiĭ să ne inspirăm de devotament, uniĭ dela alțiĭ să primim curaj noŭ, puteri nouĕ, dragoste nouĕ spre săvîrșirea lucruriluĭ, la care sûntem chemațĭ.

Fie ca acéstă nouă basă de desvoltare a vieței nóstre culturale învĕțătorescĭ să aducă rodurile, pe carĭ toțĭ le aștéptă dela noĭ, ca dela propagatoriĭ luminei în întunerecul nesciinței.

Implorând binecuvêntarea D-ḑeéscă asupra lucrăriĭ nóstre, prin acésta declar adunarea generală, convocată pe astădĭ, de deschisă.

După deschidere membriĭ s'aŭ întrunit în sala menită pentru ședințe, unde constituindu-sĕ îșĭ aleg de notarĭ pe învĕțătoriĭ Iosif Aron și Ioan Mera.

La apelul nominal aŭ rĕspuns 27 învĕțătorĭ din tractul Sibiiuluĭ și 19 din al Sĕlișteĭ, după care Presidiul a presentat un cercular consistorial privitor la absențiile școlare și la grădinele de pomărit, cu observarea, că primindu-l numaĭ în ajun, nu'l-a putut pertracta în comitet; apoĭ raportul general al comitetuluĭ, care ni sĕ pare destul de important spre a'l pune sub ochiĭ publiculuĭ:

Onorată Adunare generală!

Comitetul Reuniuniĭ are onóre a presenta despre activitatea sa în decursul anuluĭ 1886—7, și despre starea Reuniuneĭ următoriul

Raport general:

1. Dela adunarea generală din Septemvre 29 seqq. anul trecut comitetul reuniuneĭ a ținut 5 ședințe, în carĭ a pertractat afacerile din sfera sa de activitate.

Relativ la însărcinările primite dela adunarea generală, comitetul are onóre a raporta că,

a) pe basa însărcinăreĭ de sub pt. 23. al prot. adunăriĭ gen. trecute, comitetul a adresat Veneratuluĭ Consistoriŭ Archidiecesan următórea representațiune:

Venerat Consistoriŭ Archidiecesan!

Scopul de căpetenie al Reuniuneĭ învĕțătorilor, fiind promovarea învĕțĕmêntuluĭ poporal, ceea ce dênsa a constatat, că nu sĕ póte ajunge decât, dacă ea îșĭ va ține adunările sale generale pe timpul, când sĕ țin lecțiunĭ în școlă, din acest motiv comitetul eĭ, basat pe cuprinsul §. 20 din Statute, a cerut, ca să i sĕ concédă

a convoca adunarea generală afară de timpul feriilor, ceea ce din resoluțiunea Prea Veneratului Consistoriu Archidiecesan dto 31 Iuliu a. c. Nr. 3986, s'ar părè că nu sè póte admite și astfel adunarea generală din acest an sub Nr. prot. 23, (aclus în estras sub.) a însărcinat pe subsemnatul a cere de noŭ și a motiva cererea, ca adunările generale sa sè pótă ținé în timpul prelegerilor.

Satisfăcênd acesteĭ însărcinărĭ cu profund respect ne permitem în următórele a motiva acéstă cerere:

Ținerea adunărĭĭ generale pe timpul, când sûnt în curs lecțiunile, prin urmare afară de feriile de vară:

1. Nu e în contra Statutelor, ci chiar în conformitate cu Statutele. In §. 20 din Statute sè dice espres: „Reuniunea va ținé în fie-ce an cel puțin o adunare generală, de comun în feriile de vară.“ Terminul „de comun“ admite, că adunarea generală sè póte ținé și afară de feriile de vară, fiind reclamată de practica lucruluĭ.

2. Este reclamată imperios de următórele momente:

a) Invĕțătorĭĭ aprópe în totalitatea lor aŭ lipsă de instruire în aplicarea practică a teoriilor învĕțate în școlă. Acéstă instruire o pot câștiga eĭ numaĭ în prelegerile de model cu elevĭĭ, urmate de recensiunĭ colegiale, în carĭ să sè îndrepte unĭĭ pe alțiĭ și unĭĭ dela alțiĭ să sè instrueze. Astfel de prelegerĭ însă neputêndu-sè ținé în timpul feriilor, rĕmân fără resultatul dorit.

Invĕțătorĭĭ cred a vorbí în deplină cunoscință de lucru, când constată, că adunările generale fără prelegerĭ de model, și numaĭ cu discusiunĭ teoretice, sûnt cel puțin încă pentru un timp óre-care fără de nicĭ uu folos practic, și timpul folosit în astfel de adunărĭ este: timp perdut.

b) Pe timpul feriilor ceĭ maĭ mulțĭ din învĕțătorĭ, fiind numaĭ provisorĭ, nu sè țin angajațĭ de nicĭ o comună și nicĭ o comună nu recunósce de învĕțător pe cel fost provisor, al căruĭ mandat a espirat cu sfêrșitul anuluĭ școlar. Astfel învĕțătorĭĭ nu sè simt îndatorațĭ a participa la adunare — tocmaĭ aceia, carĭ aŭ maĭ mare lipsă de instruire — ér' ceĭ carĭ participă, nu sûnt provĕdуțĭ din partea comuneĭ bisericescĭ nicĭ cu diurne și nicĭ cu banĭ de călĕtorie.

c) Mare parte din învĕțătorĭ nu sûnt de nascere din raionul reuniuneĭ. Preste vară, în decursul feriilor, sè retrag și eĭ la casele părinților lor și, séŭ că nu primesc de loc convocarea pentru adunarea generală, séŭ și dacă o primesc, depărtarea și spesele de călĕtorie îĭ rețin dela participarea la adunarea generală.

d) Ceĭ maĭ mulțĭ învĕțătorĭ din acest district sè susțin în locul prim din munca câmpuluĭ. Feriile de vară fiind timpul cel maĭ scump pentru economia câmpuluĭ, învĕțătorĭĭ ca cultivătorĭ de pământ, nu'șĭ pot părăsí avutul, spre a alerga la conferințele învĕțătorescĭ, din care să nu sè alégă cu alta, decât cu timpul perdut și cu pagubă ireparabilă în economia lor.

Acésta e causa, că nu numaĭ în acest district, ci și în celelalte din Archidiecesă adunările generale, de câte orĭ s'aŭ ținut în timpul feriilor aŭ fost fórte puțin cercetate, — și din contră,

de câte orĭ aŭ avut loc în timpul prelegerilor, aprópe toțĭ membriĭ aŭ luat parte și încă cu cel maĭ frumos resultat.

Singurul motiv, ce s'ar puté aduce în contra adunărilor generale, afară de timpul feriilor, ar fĭ absentarea învĕțătorilor dela școlele lor și prin acésta întreruperea de 2—3 dile a prelegerilor în întreg districtul. De vom pune însă paguba causată școleĭ prin absentările învĕțătorilor dela prelegerĭ în timp de 2—3 dile, în cumpĕnă cu câștigul spiritual, ce resultă preste tot pentru învĕțătorĭ și printr'ênșiĭ pentru școlele nóstre dela astfel de adunărĭ, vom simțĭ îndată, că și acest motiv este lipsit de orĭ-ce putere convingĕtóre.

Reuniunea învĕțătorilor din districtul Sibiiuluĭ, pre lângă motivele sus atinse, e informată, că alte reuniunĭ s'aŭ întrunit și sĕ întrunesc regulat și consequent pe timpul prelegerilor, și decĭ nu sĕ simte vinovată cu nimic, ca ea singură să fie privată de acest favor, și de aceea speră că Veneratul Consist. Archid., nu în interesul personal al învĕțătorilor singuraticĭ, ci în interesul causeĭ, în interesul progresuluĭ în instrucțiune, va binevoĭ a încuviința întrunirea adunăriĭ generale, afară de timpul feriilor de vară.

Aĭ Veneratuluĭ Consistoriŭ Archidiecesan,

Sibiiŭ, 16 Octemvre 1886.

Biroul adunăriĭ generale:

Simeon Popescu m. p. președinte. — **Ioan Mera** m. p. notar.

Acesteĭ representațiunĭ, Vener. Consist. Archid. a dat următórea resoluțiune negativă:

Nr. 5728. Școl.

Prea onorate D-le Protopresbiter!

Rugarea adunăriĭ generale a reuniuniĭ învĕțătorilor din districtul Sibiiuluĭ ținută în Sĕliște la 28, 29 și 30. Septembre a. c. pentru a sĕ permite, ca reuniunea să-și póță ține adunările sale generale afară de timpul feriilor, nu sĕ póte încuviința din motiv, că deoparte prin ținerea adunăriĭ generale a reuniuniĭ în timpul prescris pentru școlă s'ar conturba învĕțământul, ér' de altă parte conferințele învĕțătorescĭ, carĭ după praxa întrodusă aŭ să coincidă cu Adunările reuniunilor, după §. 130. al Statuluĭ organic, aŭ a sĕ ține în timpul feriilor.

Decĭ și §. 20 al Statutelor reuniuneĭ, care prescrie, ca adunările generale ale reuuiuneĭ să sĕ țină de comun în feriile de vară, nu póte avé alt înțeles, decât cel dat de Consistoriŭ, că adecă adunările reuniuniĭ sĕ țîn în feriile de vară, și din motive extraordinare s'ar puté ține și în alt timp.

Acésta sĕ aduce la cunoscința Prea onorat D-Tale în legătură cu raportul din 23 Octobre a. c. Nr. 1184. spre conformare.

Sibiiŭ, din ședința Consistoriuluĭ archidieces. ca senat școlar, ținută la 18 Decembre 1886.

Nicolaŭ Popea m. p. vicar aeppesc. — **Nicanor Frateș** m. p. secretar.

b) La mandatul primit sub Nr. 24 al aceluiași protocol, Comitetul a așternut Prea Vener. Consist. Archid. următórea representațiune:

Prea Venerat Consistoriu Archidiecesan:

De când este în ființă Reuniunea învețătorilor din districtul Sibiiuluuĭ, care constă din districtele: Sibiiŭ, Sĕliște și Avrig, învețătorii din tractul Avriguluĭ în nicĭ un chip nu și-'aŭ împlinit datorința de membriĭ aĭ Reuniuniĭ; — între altele nicĭ un singur învețător din acest tract n'a rĕspuns taxa de membru, așa încât din tractul Avriguluĭ n'a întrat nicĭ un crucer în averea Reuniuniĭ, care după suportarea speselor de până acum trece preste 700 fl. v. a. Recercat fiind D-l. protopresbiter al Avriguluĭ Ioan Cândea prin presidiul Reuniuneĭ, protopresbiterul Simeon Popescu, ca să binevoiască a înfluința asupra învețătorilor din acel tract spre a-'și rĕfuí restanțele, D-Sa n'a aflat de cuviință nicĭ măcar a' rĕspunde presidiuluĭ Reuniuniĭ, necum să mijlocéscă încassarea taxelor. Nu numaĭ atât, dar' în acest an toțĭ învețătoriĭ din tractul Avriguluĭ aĭ. absentat în mod demostrativ dela adunarea generală a Reuniuniĭ, fără ca cel puțin unul din eĭ, orĭ șeful lor să afle de cuviință a scusa absentarea, — ceea ce adunarea generală a primit'o ca afront și insultă la adresa Reuniuniĭ, prin urmare ca vătămare a autorităților eĭ, care după §. 8. din Statute învólvă în sine eschiderea din sînul Reuniuniĭ a sus numiților învețătorĭ.

Astfel pre lângă insulta atinsă aicĭ, învețătoriĭ din tractul Avriguluĭ aŭ fost numaĭ după nume membriĭ aĭ Reuniuneĭ, îngreunând numaĭ mersul afacerilor eĭ, ca un adevĕrat balast. Pe viitor însă aceĭ învețătorĭ ar fí o sarcină și maĭ jignitóre ca până acum căcĭ: In înțelesul Statutelor peste 2—3 anĭ din fondul Reuniuneĭ sĕ vor împărțí ajutóre învețătorilor maĭ lipsiți. Este sciut însă că ceĭ maĭ mulțĭ ca maĭ rĕŭ dotațĭ învețătorĭ din districtul Sibiiuluĭ sûnt ceĭ din tractul Avriguluĭ. Aceștia prin urmare ar trebuí să fie preferiți ca maĭ lipsiți, față cu ceĭ lipsiți din tractele Sibiiŭ și Sĕliște. In chipul acesta învețătoriĭ din tractele Sibiiŭ și Sĕliște ar fí adunat în timp de 10 anĭ crucer de crucer, ca apoĭ atuncĭ, când le-ar prinde bine și lor economia făcută, acésta să sĕ dee altora, — adevĕrat maĭ lipsiți, dar carĭ n'aŭ voit să contribue cu nimic la capital.

Ceva maĭ nedrept decât acésta nu s'ar puté închipuí.

De aceea în considerarea celor până aicĭ espuse Prea v. Consist. Archid. este rugat să sĕ îndure a aproba conclusul adus de Adunarea generală din acest an a Reuniuniĭ, Nr. protocoluluĭ 24. lit. a) sub) permițênd, ca Reuniunea să constee pe viitor numaĭ din tractele Sibiiŭ și Sĕliște.

Pentru neplăcuta eventualitate, când Prea veneratul Consist. Archid. n'ar încuviința petitul de sub a), ci ar îndruma pe Reuniune, ca să privéscă și în viitor pe învețătoriĭ din tractul Avriguluí de membriĭ aĭ sĕĭ, ne luăm voe a face provocare la conclusul citat lit. b) și a'l motiva cu următórele:

Presupunênd, că învĕțătoriĭ din tractul Avriguluĭ pe viitor 'șĭ vor împliní datorința, abstracție făcênd de insulta suscitată, recunóscerea lor simplă de membriĭ aĭ Reuniuneĭ cu tóte drepturile, ce le aŭ ceilalțĭ, ar fí identică cu asociarea a doĭ negustătorĭ din carĭ unul 'șĭ pune capitalul în lucrare, celălalt nimic, dar cu condiția, ca lucrând de o potrivă câștigul să'l împartă frățesce, eventual cel fără capital să primêscă maĭ mult séŭ chiar întreg câștigul. Dacă o astfel de asociare e imposibilă între ómenĭ întregĭ la minte, imposibilă e și asociarea simplă a învĕțătorilor din cele două tracte cu ceĭ dela Avrig.

De aceea, pentru eventualitatea d'a fí constrînșĭ, învĕțătoriĭ din cele două tracte, Sibiiŭ și Sĕliște numaĭ așa vor face causă comună cu ceĭ din tractul Avriguluĭ, adecă vor permite acestora să aibă parte la fondul Reuniuneĭ, dacă eĭ și cu fapta vor participa la înființarea luĭ, adecă séŭ plătind la fond tóte taxele restante dela 1881 până acum — ceea ce nu sĕ va puté, fiind că o parte din învĕțătoriĭ restanțieri 'șĭ-aŭ părăsit posturile — séŭ depunênd colectiv o sumă equivalentă la partea ce o are unul din cele dóuĕ tracte la fondul existent.

Nepermițêndu-sĕ acésta, fondul comun ar trebuí să-'șĭ încépă ființa cu contribuirile tuturor membrilor, și în consequență, cel înființat numaĭ de o parte din membriĭ are să fie folosit numaĭ de înființătoriĭ luĭ. Prin urmare în atare cas fondul existent s'ar împărțí la cele două despărțăminte, Sibiiŭ și Sĕliște, spre a forma fonduri în despărțăminte.

Dar în acest cas demoralisațiunea va coplesí tênĕra Reuniune și membriĭ din despărțêmintele Sibiiŭ și Sĕliște vor începe și eĭ a imita pe colegiĭ lor dela Avrig, rĕmânênd pe acasă în timpul adunărilor generale, și cruceriĭ lor greŭ agonisiți folosindu'ĭ pentru nĕcasurile lor ființice.

Dacă la acésta maĭ adaugem și amărăciunea, ce s'a produs prin purtarea cea fără tact a învĕțătorilor din tractul Avriguluĭ, împreunarea acestora cu ceĭ din tractele Sibiiŭ și Sĕliște ar fí numaĭ spre stricarea și ruinarea Reuniuneĭ, punêndu-sĕ basă la continue discordiĭ și animositățĭ.

De aceea ne permitem de nóŭ în interesul bine înțeles al Reuniuniĭ a ruga pe Preaveneratul Consist. Archid. să sĕ îndure a aproba conclusul de sub litera a), fiind cu distins respect,

Aĭ Preaveneratuluĭ Consistor Archidiecesan.

Sibiiŭ, 9 Noemvre 1886.

Biroul adunăriĭ generale:

Simeon Popescu m. p. președinte. — **Ioan Mera** m. p. notar.

Și în acest cas Prea Veneratul Consistoriŭ archidiecesan ne-a resolvat rugarea nóstră negativ, prin următórea resoluțiune:

Nr. 1502. Scol.

Prea onorate d-le Protopresbitere!

In urma rugăriĭ adunăriĭ generale a reuniuneĭ învĕțătorilor din districtul Sibiiuluĭ, ținute în Sĕliște la 28—30 Septemvre 1886,

așternute aicĭ pre lângă raportul Prea onorat d-tale din 12 Noemvre 1886 Nr. 1311, pentru desmembrarea saŭ eschiderea învĕțătorilor din protopresbiteratul Avriguluĭ din sînul reuniuneĭ pe basa §. 8. al statutelor reuniuniĭ, din motivul neînteresăriĭ numiților învĕțătorĭ pentru reuniune, Consistorul luând la rĕspundere pe învĕțătoriĭ din despărțĕmêntul Avriguluĭ, aceia aŭ declarat, că aŭ cercetat după putință adunările generale, până în anul 1886, când din causa depărtăriĭ loculuĭ de adunare de o parte, ér' de altă parte, din causa dotațiuneĭ lor necorĕspundĕtóre și a lipseĭ de diurne și spese de călĕtorie, n'aŭ maĭ participat; de asemenea comitetul despărțĕmêntuluĭ Avriguluĭ nu recunósce de adevĕrată nicĭ acea afirmațiune a adunăriĭ reuniuniĭ din Săliște, că adecă din acest despărțĕmênt nu s'ar fĭ solvit nicĭ o taxă, și spre a întări acésta, citéză date, când și în ce sumă s'aŭ solvit anumite taxe. Decĭ Consistoriul considerând aceste împrejurărĭ, precum și aceea, că adunarea generală a reuniuniĭ, ținută în Săliște, a mers prea departe, când din propria autoritate s'a crĕdut îndreptățită a aplica §. 8 al statutelor reuniuniĭ, care are în vedere eschiderea escepțională a câte unuĭ membru singuratic, ĕră nu desmembrarea reuniuniĭ însașĭ — a eschide din sînul sĕŭ un despărțĕmênt întreg al sĕŭ și când a enunciat ca alternative și alte concluse ale sale, nu póte aproba conclusele citate ale adunăriĭ generale din Săliște, privitóre la despărțĕmêntul Avriguluĭ, ci sĕ mărginesce de astădată pe lângă aceea, ca să îndrumeze, precum s'a urmat și față de alte despărțĕminte ale reuniunilor, pre învĕțătoriĭ din despărțĕmêntul Avriguluĭ a'și împliní datorințele lor față de reuniune, conformându-se pe viitor întru tóte statutelor reuniuniĭ și în special §. 11. în ceea-ce privesce solvirea taxelor de membriĭ. Tot pe o cale însă sĕ îndatorézĕ reuniunea învĕțătorilor din districtul Sibiiuluĭ, ca cu abatere dela conclusele sale să stăruéscă a sĕ consolida prin concordia, ce trebue să domnéscă între membriĭ eĭ, avênd și Preaonor. D-Ta ca protopresbiter și președinte al reuniuneĭ totdeodată a conlucra în acest spirit și a îndemna și pe membriĭ reuniuneĭ la indulgență și iubire împrumutată.

Sibiiŭ, din ședința Consistoriuluĭ archidiecesan, ca senat școlar, ținută la 28 Maiŭ 1887.

Nicolaŭ Popea m. p.
vicar archieppesc.

Ambe despărțămintele Sibiiŭ și Sĕliște 'șĭ-aŭ ținut adunările lor generale și s'aŭ constituit conform statutelelor.

2) Biblioteca Reuniuneĭ s'a maĭ înmulțit cu dóuĕ (2) opurĭ: Istoria Ungărieĭ de *Silvestru Moldovan* și Geografia pentru școlele mediĭ de *Dionisie Fărgărășan* și *Silvestru Moldovan*.

Și în acest an biblioteca a stat sub îngrijirea presidiuluĭ.

3) Ce privesce starea casseĭ, comitetul are onóre a raporta, că la adunarea generală trecută averea reuniuneĭ în banĭ fiind în sumă de 712 fl. 31 cr. acésta a crescut cu 74 fl. 74 cr., și anume: interese capitalisate 33 fl. 74 cr. taxe dela membriĭ 41 fl., laolaltă 74 fl. 74 cr. prin urmare starea activă a avereĭ reuniuneĭ în banĭ

este de 784 fl. 05 cr., din carĭ sĕ află depuşĭ la „Albina“ 786 fl. 77 cr., la cassa 28 cr.

Din protopresbiteratul Sibiiuluĭ s'aŭ încassat tóte restanţele anilor trecuţĭ împreună cu taxele dela membriĭ pe anul 1886/7, remânênd în restanţă pe acest an 8 învĕţătorĭ.

Din tractul Sĕlişteĭ nu s'a administrat nimic, avênd a sĕ face acésta la adunarea generală a reuniuneĭ.

Spesele de biroŭ şi în acest an le-a purtat presidiul din al sĕŭ; alte spese n'a avut reuniunea în decursul anuluĭ.

Ca proiect de buget pe anul următoriŭ sĕ însémnă:

A. Venite:

1.	Interese capitalisate	40 fl. —
2.	Taxe dela membriĭ	60 fl. —
	Laolaltă . .	100 fl. —

B. Erogate:

1.	Spese de biroŭ	10 fl. —
2.	Spese neprevĕdute	20 fl. —
	Laolaltă . .	30 fl. —

In urma acestora Comitetul îşĭ ia voe a presenta Prea onorateĭ Adunărĭ generale următórele proiecte de concluse:

Nr. 1 Avênd în vedere că învĕţătorimea are cea maĭ întetită lipsă de un organ pedagogic, care să sĕ ocupe special cu afacerile şcolare, fie didactice, fie administrative; avênd în vedere, că în Braşov de un timp încóce apare o fóe „Şcóla şi Familia,“ care după trecutul eĭ dă garanţiĭ, că şi în viitor va corĕspunde aşteptărilor învĕţătorimeĭ:

Adunarea generală declară fóea „Şcóla şi Familia“ de organ oficial al reuniuneĭ, în care să sĕ publice tóte actele, ce privesc reuniunea; drept aceea fie-care membru e moralicesce obligat a prenumĕra acea fóe, de cumva comitetele parochiale însele nu sûnt îndemnate a o prenumĕra pentru folosul şcóleĭ.

Nr. 2 Avênd în vedere conclusul Adunărĭĭ generale din 1886. Nr. prot. 24/V a. c. Nr, 1502.

Adunarea generală primesce în sînul reuniuneĭ pe învĕţătorii din districtul Avriguluĭ, dar cu adausul că, de óre ce eĭ n'aŭ contribuit la înfiinţarea fonduluĭ actual, nicĭ de beneficle luĭ nu sĕ pot împărtăşĭ, până nu vor contribuĭ şi eĭ cu o sumă equivalentă cu suma, ce a contribuit unul din acele dóuĕ despărţĕminte, ci vor avé a'şĭ înfiinţa însişĭ fond după propriile lor puterĭ; ér' fondul înfiinţat de protopresbiteratele Sibiiŭ şi Sĕlişte să sĕ împartă în proporţiune cu numĕrul învĕţătorilor îutre ambele despărţăminte avênd fie-aare a'şĭ administra în parte fondul sĕŭ, şi apoĭ tóte treĭ despărţĕmintele a contribuĭ la susţinerea biroului central.

Din şedinţa comitetuluĭ reuniuneĭ, ţinută la Sibiiŭ în 19 Iuniŭ, 1887.

Simeon Popescu m. p. preşedinte. (Va urma). **Ioan Mera** m. p. notar.

Proprietară: »Reuniunea învĕţătorilor rom. gr. or. din Districtul al X-lea, Braşov«
Tipografia Alexi, Braşov